

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. I. Proponitur status quaestionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

tam, ac proinde sine culpâ posse exhiberi. Verùm quo pacto id prudenter à Conscientiâ potest statui, si de legis obligatione nihil in vtravis partem omninò constet, nisi quod vtrimque probabilibus tantùm, & non certis assequitur argumentis? Hoc nunc ago: illudque ostendendum, quâ ratione ex opinione quæ tantùm, sed verè tamen est probabilis, elici possit Conscientiæ dictamen practicum & certum, cui voluntas securè adhæreat, atque obediat inculpatè.

*Magnos
hac quæstio
hodie in
Ecclesiâ ex-
citavit tu-
multus: ex-
ponitur
causa.*

Dabit mihi hanc veniam æquus Lector, vt materiam hanc tractem præter morem meum paulò prolixius. Magnos enim hæc disputatio per hosce annos toto Belgio & Galliâ concitavit animorum tumultus: quos quidem exacuisse videtur puerua huius materiæ in populum sparsâ explicatio, & nimium fortasse omnia admordendi & conuellendi studium; idque, nescio quo veteris Ecclesiasticæ austeritatis, pulchro quidem, sed falsò prætextu. Hinc fit vt omnia sese componere populo cum persuadent, non nisi maximos cieant tumultus, quibus & pax publica Ecclesiæ, & Conscientiæ priuatæ tranquillitas penitus perturbetur. Exponam itaque rem totam, & vti spero eâ claritate, vt, quamuis Theologica sit, nemo tamen vnus sit, qui eam dilucidè non percipiat; æquumque, modò partium studio præoccupatus non sit, de re totâ iudicium ferre non possit.

§. I.

Proponitur status quæstionis.

Quamuis id planum sit & indubitatum, prout diximus, Conscientiæ certò & sine hæsitacione actionem aliquam decernenti, promptè esse obsequendum, quantumvis erroneum sit iudicium quod de obligatione, siue à naturâ, siue à Diuinis, humanisue legibus impositâ fert intellectus, modò bonâ fide & absque dolo malo agat Conscientia; à quâ ne istud quidem quærendum sit, an error ille iudicii à falsitate rationum argumentorumque fallaciâ, an à legum ignorantia, an à merâ incogitantiâ obligationis oriatur, modò inuincibilis inculpatusque sit error, qui Conscientiæ, actionem eam, hisce circumstantiis, imperandi dedit occasionem: illud tamen etiam aduertendum est non indiligenter,

r.

ligenter, sæpissimè contingere vt certum de obligatione actionis ponendæ aut omittendæ iudicium, sibi effingere mens non possit. Cùm verò id accidit, vacillat intellectus, hæret Conscientia incertitudine rei quasi suspensa; & sic voluntas angitur, nescia in quam sese partem sit datura. In alterutram verò si se dederit, & res peracta si iam sit; tum rursus molestiis implectitur sanè grauissimis, eò quòd Conscientiæ suæ iudicio non acquiescat; vt potè de quo dubitari possit. sincerumnè fuerit, an verò dolo aliquo aut malitiâ perturbatum. Hic nunc difficultates aggredimur bonæ mentis, quam tamen ipsamet, quantumcumque bona sit, Conscientia reddit inquietam.

2. Vt itaque tumultus animi componamus, istud exponendum est, tum cùm non est certum & indubitatum iudicium, quod de bonitate aut malitiâ actionis ponendæ fertur; siue cùm non certò constat, an hic & nunc legibus obstringimur, quâ ratione tum formanda sit Conscientia, sic vt legitimè statuatur, an actio quæ præ manibus versatur, facienda sit an omittenda. Aliud enim est iudicium certum ferre de lege, an hic & nunc obliget & vim habeat; aliud verò, certò statuere an actio hæc, circa quam versatur aut versari videtur lex, sit exhibenda. Certum est enim, vt jam dixi, numquam voluntatem quidquam posse agere sine crimine, nisi quod Conscientia certò & sine hæsitatione vllâ iudicat posse agi innoxie; illudque si Conscientia iudicet inculpatè, etiam vbi lex obligat, inculpatam nihilominus esse voluntatem, iudicio tali Conscientiæ si adhæreat. At quid si Conscientia ipsa, de legis obligatione dubitat, aut non planè est certa, quo pacto tum poterit certò & indubitatum statuere, actionem illam aut præstandam esse omninò, aut planè deferendam, cùm ei de legis in alterutram partem obligatione planè non constat? & tamen sine hoc Conscientiæ decreto & sententiâ, scilicet an agendum sit an non agendum, nihil aut agere aut non agere licitum est voluntati, nisi in errores grauissimos & crimina vult deuolui. Hic nodus est, hæc difficultas.

3. Quam vt expediamus, dicendum est duobus modis posse contingere, vt de legis obligatione Conscientia iudicium certum ferre non possit, sic vt incerta sit aut potiùs non certa. *Primo* quidem, si in neutram partem rationes vllæ ei occurrant, per quas possit decidere an legis adsit obligatio, an non adsit; aut si oc-

Aliud est iudicare an lex obliget necnò, aliud verò an actio præstanda sit nec ne.

Sine secundo iudicio nihil agitur rectè.

Incerta potest esse Conscientia de obligatione legis, eò quod verò dubitatur.

currant aliquæ, iis tamen ita irretitur, ut suspensus hæreat animus & planè incertus; sic ut nihil profus audeat, aut etiam ratione bonâ possit statuere. Non enim rectè dicet, aut est aut non est, obligat lex aut non obligat. Sic, ut me dixisse memini, qui nocte Iouis inter Venerisque diem subito expergefit, non potest discernere an lex abstinendi à carnibus obliget an non obliget: & si die Veneris sacris operari statuerit, profus incertus est, an bibendo jeunium naturale possit soluere, an verò potui indulgere. Quamdiu sic hæret quasi suspensa Conscientia, vocatur dubia. Poriùs dicenda esset nulla; nihil enim de legis obligatione iudicat. Quod si autem suspenso sic iudicio, voluntas in actionem prorumpat, procul dubio agit perperam. Nihil enim adhuc de actione ponendâ aut omittendâ decreuit Conscientia: & tamen solum hoc decretum impunè voluntas sequitur, sic ut criminis exors sit. Sine decreto enim Conscientiæ, id est, sine actionis benè faciendæ firmo iudicio si voluntas operatur, peccandi se periculo spontè exponit. Perinde autem est peccatum adamare, & eius perpetrandi manifesto periculo sese committere. Quomodò autem, cum de legis præcepto dubia est Conscientia, sese debeat gerere, & quid de actione circa quam versatur lex, ponendâ sit an omittenda debeat iudicare, id deinceps Tractatu sequenti disputabimus.

Item potest non certa esse Conscientia de legis obligatione, ob rationes probabiles utriusque occurrentes.

Secundò, iudicium quod Conscientia de legis vi sibi efformat, potest esse non certum, quod etiam si rationes habeat bonas & vrgentes, quibus inducitur, ut credat rem ita esse, & jus à lege stare; tamen etiam alia obuoluantur argumenta, neque tenuia aut minimi ponderis, quibus non ineptè induci possit, non vrgere legem, suamque voluntati stare agendi aut non agendi libertatem. Hæret hîc rursus intellectus; aut si vni parti adhæret, ita adhæret ut non aliquâ errandi formidine percellatur. Quid hîc itaque agat voluntas? nam uti primâ fronte apparet, Conscientia nullum de actione, præstandane sit an omittenda, certum potest eo casu ferre iudicium: & tamen sine hoc iudicio præuio, nihil à voluntate rectè fit. Rem claritatis causâ familiari explicemus exemplo. Antecineralis diei nocte, mensæ accumbitur, editur opiparè. Nox interim circa umbilicum est; non longè abesse videtur hora noctis duodecima, quæ bacchanales dies à Quadragesimâ dirimat. Aures erigis, campanæ, horam designantis,

Exponitur nota quaestio familiari exemplo.

eis, istus ut excipias. Cum ecce in æde D. Petri duodecimam horologium isthic in turri expositum designat; eodem ferè tempore, quo medium duodecimæ, horologium in D. Pauli campana proclamat. Hic nunc hæret Conscientia quid de lege carnes post duodecimam vetante statuendum sit; an eo temporis momento obstringat nec ne. Quid agent conuiuæ? Non enim liquidò & certò potest statui, horam esse duodecimam, ac propterea legem obstringere: nam licet id ratione bonâ dici possit, quòd sic ferat D. Petri horologium, tamen non esse nisi medium duodecimæ, etiam ratione optimâ potest statui, ac ideò carniū vescendarum libertatem persistere; quòd pro eâ stet Horologii in D. Pauli testimonium; vtrumque autem eiusdem esse statuo apud omnes illius vrbs ciues, fidei, auctoritatis & famæ. Quæro, inquam, quodnam eo casu iudicium certum & indubitatum ferre possit conuiuarum Conscientia; non quidem an sit an non sit hora duodecima; istud namque certò ferre non potest, cum rationes sint vtrunque eæ quæ certitudinem mutuam elidant: sed de esu carniū? protrahendumne statuet conuiuium, an illicò abrumpendum?

*Quæritur
quid agen-
dum sit eo
casu.*

5. Ego verò inquires, sequer id quod tutius est, carniūque abstinere, neque legem infringendi periculo me exponerem. Rectè id ageres, præsertim in hoc casu, in quò si carniū abstinereas, nullum aut sanè exiguum secururum est incommodum. Ast istud quæro generatim, an obligatio homini incumbat agendi semper id quod est tutius; & vtrum peccandi periculo se exponat, id si non agat? Et quid si tutiora amplectentem, grauissima certò certius incurfura sunt incommoda? Quid si, inquam, rationes bonæ occurrant quibus contractus aliquis ostendatur vsurarius, aliæ verò ab vsurâ absoluant; quid si de amplæ hæreditatis aditione vtrunque ratione bonâ disputetur; quid si de beneficio Ecclesiastico lis sit, an simonia aliudue vitium donationem infecerit, & vtrunque stent rationes non exiguæ; an illicò rescindendus est contractus, illicò cedendum est hæreditati, illicò dimittendum est Beneficium, aut ius illud acquirendi? Nemo sanè id fecerit, ne illi quidem, qui tutiora pleno ore clamitant semper esse amplectenda. Atqui tutius semper est in his euentibus juri cedere: ab omni enim iniustitiæ, etiam materialis ut vocant periculo, percessionem Conscientia extricatur; cui exponi videtur, si ius suum

*An tunc
agendum
sit id quod
tutius.*

probabile prosequatur. Verùm suspendite paulisper iudicium, antequam quidquam de hâc quæstione decernatis. Facite mihi audientiam, rem omnem dilucidè exposituro. Atque vt ordine progrediamur, prius statuendum est, quæ sit opinionum quas Conscientia amplectitur differentia.

§. II.

Quæ sit opinio probabilis & quæ eius natura; quæ probabilior; quæ minus sit tuta, & quenam vulgò dicatur tutior.

*Quid sit
probabile.*

PAUCIS rem hanc expedio; & cùm communi Theologorum 6.
consensu, dico eam sententiam probabilem esse, quæ firmis solidisque rationibus, quamvis rem neque veri neque falsi planè convincentibus, innititur: si enim alterutrum euincitur ac demonstratur, iam id non probabile tantùm est, sed prorsus certum. Eæ verò dicuntur firmæ solidæque rationes, quibus benè expensis & discussis, homines consideratè agentes beneque consiliati, prudenter solent assentiri. Opinio itaque probabilis, est iudicium prudens quo statuitur rem ita esse, latum tamen cum aliquâ formidine de opposito, seu, fortassis non ita esse vt videtur. Non igitur sufficit vt primâ fronte res ita appareat, subitoque ita esse iudicetur; non enim prudens id est iudicium, neque homini cordato vsitatum; vtpote qui non nisi expensis probè rebus soleat iudicare. Non etiam sufficit vt leuibus nixum sit fundamentis & rationibus, quas si attendantur, facillè sit discutere; nam neque tales solent prudentes viri iudicii sibi efformandis adhibere. Sed firmas, beneque discussas rationes esse necesse est; quas quia nequit dissoluere intellectus, meritò etiam iis assentitur; & sic iudicium sibi format prudens de rei veritate. At quia ex aduerso etiam eiusmodi sese rationes offerunt, quæ omnia contraria suadeant, iudicium fert cum formidine aliquâ, quæ iudicantem non finit sententiæ suæ tamquam omninò certæ acquiescere. Atque hoc iudicium dicitur opinio: sic autem iudicare, est propriè opinari.

*Quæ sit opi-
nio proba-
bilis.*

Quòd si autem opinionis huius naturam attentius consideras, 7.
illicò